18-ter Jahrgang Nr. 112. Jüdische Pester Zeitung. Freitag, 24. September 1886.

יידישע פעסטער צייטונג

פאָליטישעס אָרגאַן. ערשיינט וואָכענטליך דריימאל.

Redaction u. Administration befinden sich: BUDAPEST, Hochstrasse Nr. 1.
Pränumerations-Preis:
Für Oesterreich-Ungarn
Ganzjährig 8 Gulden österr. W.
Halbjährig 4 Gulden österr. W.
Vierteljährig 2 Gulden österr. W.
Für's Ausland
Ganzjährig 9 Guld. — kr. ö. W.
Halbjährig 4 Guld. 50 kr. ö. W.
Vierteljähr. 2 Guld. 25 kr. ö. W.
Pränumerationen werden jeden Tag entgegengenommen.
Annoncen werden nach aufliegendem Tarif berechnet.

רעדאקציאָן אונד אדמיניסטראציאָן בעפינדען זיך: בודאפעסט, האָכשטראססע נומ׳ 1,
פרענומעראציאָנס-פרייז: פיר אָסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אָסטר. ווע.
האלביעהריג 4 גולדען אָסטר. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולדען אָסטר. ווע.
פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. א. ווע.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. א. ווע.
פיערטעליעהר׳ 2 גולד. 25 קר. א. ווע.
פרענומעראציאָנען ווערדען יעדען טאג ענטגעגענגענאָממען.
אנאָנצען ווערדען נאך איפליעגענדעם טאריף בערעכנעט.

1886. 112. אכטצעהנטער יאהרגאנג נר. Erscheint wöchentlich dreimal. בודאפעסט, פרייטאג כד׳ אלול, התרמ״ו.

פאָליטיק.

דיא לאגע אין בולגאריען ווירד ניעדריגגס אלס צעמליך אונגינסטיג בעציכנעט. דא רוסלאנד פאן דער בולגארישען רעגענטשאפט ניכט צופריעדען איזט. אין בולגאריען זעלבסט ערפרייט זיך יעדאך דיא רעגענטשאפט דעם בעסטען אנזעהענס ביים פאָלקע, דאס געהט שאָן דאריים הערפאָר, דאסס דער בעלאגערונגסצושטאנד בערייטס אויפגעהאבען ווארדע. דאך דיא רוהע בולגאריענס פעראורזאכט עבען דעם רוססישען רייכע גראָססע לייד. דיעזעס מאכטע אים אללעס אין דער וועלט איינען פאָרוואנד צום איינשרייטען אין בולגאריען פינדען, אונד עס נימט אנשטאנד אן דער רעדע, וועלכע סטאמבולאוו אם יאהרעסטאגע דער ערהעבונג פיליפאָפפעלס (דער פעראייניגונג אָסטרומעליענס מיט בולגאריען) היעלט. אין דיעזער רעדע זאגטע סטאמבולאוו: „אללערדינגס האט רוסלאנד דאס לאנד פאָם טירקישען יאכע בעפרייט; דעסהאלב האט עס אבער נאָך ניכט דאס רעכט, אונזערע אונאבהאֶנגיגקייט אנצוטאסטען. וואללטע עס דיעס אבער טהון, דאנן קאָנן בולגאריען דען רוססען עבענזא געפאֶהרליך ווערדען, אלס עס דעם טירקישען רייכע געוואָרדען איזט."

אויך אין דער פראגע דער געגען דיא פערראטהער פאָם 21. אויגוסט איינצולייטענדען אונטערזוכונג ענטוויקקעלט רוסלאנד איינען איפער, דער איהם ביי דען בולגארען נור שאדען קאנן, דא זיא זעהען, דאסס רוסלאנד מיט דען פערראטהערן איינס זייא. דיעזעס פערלאנגטע נאמליך דיא איינשטעללונג דיעזער אנגעלעגענהייט, „ביז זיך דיא געמיטהער בערוהיגט האבען ווערדען." דאס איזט איין זעהר דעהנבארער בעגריפף, דא רוסלאנד אימטערפארט בעהויפטען קאָננטע, דאסס דיא געמיטהער נאָך ניכט „בערוהיגט" זיין. דיא בולגארישע רעגענטשאפט וואללטע דאריף ניכט איינגעהען אונד גאב נור נאָך, דאסס מיט דער אונטערזוכונג ביז צור אנקונפט דעס רוססישען „אגענטען" קוילבארס אין זאפיא געווארטעט ווערדע. נון בעפינדעט זיך בערייטס גענעראל קוילבארס אויף דער רייזע נאָך זאפיא, וואהין ער — וויא פערלייטעט — איין אולטימאטום מיטברינגט. עס הייסט, ער ווערדע דען בולגארען דיא וואהל לאססען, ענטוועדער זיך דעם רוססישען ווילן צו אונטערווערפען, אדער דיא געוואלטמאכט רוססלאנדס איבער זיך ערגעהען צו לאססען. זאמיט טריטט דיא פראגע דער רוססישען בעזעטצונג בולגאריענס ווידער אין דען פאָרדערגרונד. דיא טירקייא גיבט זיך אללע מיהע, אום דען איינטריטט איינעס זאָלכען פאַללעס צו פערהינדערן. אבער מיט דעם סולטאן דירפטע רוסלאנד באלד פערטיג ווערדען, דא עס אן דעססען האָף מאכטיגען איינפלוס האט. איין קאָנסטאנטינאָפעלער טעלעגראמם מעלדעט, דאסס דער רוססישע קראָנפרינץ נאכסטענס דעם סולטאן איינען בעזוך אבשטאטטען ווערדע. —

אים ענגלישען אונטערהויזע ערקלארטע געסטערן שטאאטססעקרעטער טשארטשילל, דאסס דיא צושטאנדע אם באלקאן צווייפעללאָז ערנסט זיין אונד קריטיש ווערדען קאָננטען; דיא רעגירונג ווערדע ניכטס אונטערנעהמען, אָהנע דעם פארלאמענט פריהער דען זאכפערהאלט פאָרצולעגען.

אלס קוריאזום וואללען וויר היער נאָך דען פאָרשלאג איינעס פעטערסבורגער בלאטטעס ערוואהנען, וועלכער דאהין געהט, אָסטערייך-אונגארן מאגע מיט באָסניען אונד דער הערצעגאווינא דען איינפלוסס אויף דעם באלקאן אן זיך רייסען, דאפיר אבער איין שטיקק אוס דעם אייגענען קאָרפער פיר רוסלאנד שניידען. „עס וואָרע — זאגט דאס בלאטט — נור ביליג אונד ווירדע רוסלאנד בעפריעדיגען, ווען דיא האבסבורגישע מאָנארכיע אלס ענטשאדיגונג גאליציען אונד דיא בוקאָווינא אן רוסלאנד אבטרעטען מאָכטע."

* * *

איבער דיא אין שפאניען צום אויסברוך געקאממענע מיליטאר-רעוואָלוציאָן ליעגען פאָלגענדע נאכריכטען פאָר: קאָנינן כריסטינע איזט פאָן איהרעם זאממעראויפענטהאלטע נאָך מאדריד צוריקגעקעהרט, אום דעם מיניסטעררראטהע צו פראזידירען. דיעזער בעשלאָסס, געגען דיא אינזורגענטען שטרענגע פאָרצוגעהען. דיא צאהלרייכען פערהאפטונגען ווערדען פאָרטגעזעטצט. געגען 200 זאָלדאטען אונד עטווא 40 ציווילסטען ווארדען ביז יעטצט פערהאפטעט. אויך גענעראל ווילאקאמפא אונד לאפישאן גאנצאלעץ, דיא הייפטער דער פערשוואָרונג, זאָללען פעסטגענאָממען וואָרדען זיין.

אויס דעם פארלאמענטע.

אין דער געסטריגען זיטצונג דעס רייכסטאגעס ווארדע דיא וואהל דער אויסשוססע פארגענאָממען.

זאדאן ריכטעטע גראף אלבערט אפפאני, דער פיהרער דער געמאסיגטען אָפפאָזיציאָן, דער איינינע טאגע פריהער אין זיינעם וואהלבעצירקע יאסבערעני דען רעכענשאפטסבעריכט ערשטאטטעט אונד צוגלייך איבער דיא בולגארישע פראגע זיך געאייסערט האטטע, אין דערזעלבען אנגעלעגענהייט איינע אינטערפעללאציאָן (זייט דעם 18-טען ד. דיא 3-טע) אן דיא רעגירונג.

אין דער בעגרינדונג דערזעלבען זאגטע ער אונטער אנדערעם:

„עס איזט דאס גרונדפרינציפ אונזערער אויסווארטיגען פאָליטיק, אים אינטערעססע אונגארנס אונד אָסטערייכס דיא אונאבהאֶנגיגקייט דער באלקאנשטאאטען צו וואהרען. אין דען יינגסטען עראייגניססען ווארדע דיעזער גרונדזאטץ ניכט בעאבאכטעט. אויך צייגט עס זיך, דאסס רוסלאנד זיך אין דיא פערוואלטונג בולגאריענס אונד דעססען יוסטיץ צו מענגען בעאבזיכטיגט. דאס האט דיא בעזאָרגניססע אין דער מאָנארכיע וואָמאגליך נאָך געשטייגערט.

„אין בעטרעפף אונזערעס בינדניססעס מיט דייטשלאנד וויל איך דאראן ערינגערן, מיט וועלכער סימפאטהיע דאסזעלבע אין דער גאנצען מאָנארכיע אויפגענאָממען ווארדע; אבער דיא ערהאלטונג דיעזעס בינדניססעס איזט אויך אים אינטערעססע דייטשלאנדס געלעגען. נון האבען דיא לעטצטען עראייגניססע אויף דעם באלקאן דיא בעפרעמדענדע טהאטזאכע געצייגט, דאס דיא דייטשע פאָליטיק דיא רוססישען בעשטרעבונגען אויף דער באלקאנהאלבאינזעל, וועלכע אונזערען אינטערעססען ענטגעגענגעזעטצט זינד, אונטערשטיטצט. וויר בעגריססען אללע דאס פריינדשאפטליכע פערהאלטניס מיט דעם דייטשען רייכע אונד וויר ווינשען אללע דיא אויפרעכטערהאלטונג דעסזעלבען; דא אבער דיא אבענערוואהנטע טהאטזאכע זיך צייגט, מיססען וויר וואָהל קלאר אונד אָפפען פראגען, אב אונד וואס פיר איינע פעראנדערונג אין דיעזעם בינדניססע איינגעטרעטען איזט?"

אין דער אינטערפעללאציאָן זעלבסט שטעללט גראף אפפאני אן דען מיניסטערפרעזידענטען נאכשטעהענדע פראגען:

אב ער אויף דיא לייטונג אונזערער אויסווארטיגען אנגעלעגענהייטען אים אינטערעססע אונגארנס איינפלוסס איבע? ווען יא, וויא האלט ער דיא פאָרגאנגע אין בולגאריען מיט אונזערעם אינטערעססע פיר פעראיינבאר? איזט עס דאמיט פעראיינבאר, דאסס רוסלאנד דען בולגארישען פירסטען געגען דען וויללען דעס פאָלקעס צור אבדאנקונג צווינגען אונד זיך אין דיא אינגערען אנגעלעגענהייטען בולגאריענס איינמענגען קאָננע? דאסס אונזער אויסווארטיגעס אמט דאס ניכט נור דולדעט, זאָנדערן זאָגאר דיא פערראטהער ניכט אבאורטהיילען ליעס, וואָדורך דיא הערשאפט דעס פירסטען אלעקסאנדער אונמאָגליך געמאכט ווארדע? נאכדעם וויר זעהען, דאסס דיא דייטשע דיפלאָמאטיע רוסלאנדס בעשטרעבונגען געגען אונזער אינטערעססע אונטערשטיטצט, פראגע איך ענדליך, אב אונד וואס פיר איינע פעראנדערונג אין יענעם פריינדשאפטליכען אלליאנץ-פערהאלטניססע מיט דייטשלאנד איינגעטרעטען איזט, וועלכעס זייט יאהרען דיא גרונדלאגע אונזערער אויסווארטיגען פאָליטיק געגאנגט ווירד אונד אין וועלכעם וויר איינע פערמעהרונג דער גאראנטיען פיר דיא מאכטשטעללונג אונזערער מאָנארכיע ערבליקקען?"

דיא אינטערפעללאציאָן ווירד דעם מיניסטערפרעזידענטען טיסא צוגעשטעללט ווערדען, וועלכער דיעזעלבע וואהרשיינליך צוגלייך מיט דען אינטערפעללאציאָנען האראניאטהיס אונד איראניים בעאנטוואָרטען ווירד.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

(צאהלרייכע מאטריקעלפיהרער) ווענדעטען זיך אן אונז מיט דער פראגע, אב זיא פריהערע געבורטען, דיא ניכט מאטריקולירט וואָרדען זינד, נאכטראגליך אין דיא מאטריקעל איינעהמען דירפען. דא דיא זאכע פאָן אפפענטליכעם אינטערעססע איזט, ערטהיילען וויר היער היעריבער דיא פאָלגענדע אויפקלארונג:

דער מאטריקעלפיהרער דארף זאָלכע געבורטען קיינעסוועגס אין דיא מאטריקעל איינטראגען. דיא בעטרעפפענדע פארטייא איזט פערפפליכטעט, נאכדעם דער מאטריקעלפיהרער איהר איין צייגניס איינהאנדיגט, דאס דער געבורטספאלל ניכט מאטריקולירט איזט, זיך מיט דעמזעלבען צום נאכסטען שטוהלריכטעראמטע צו בעגעבען. דער שטוהלריכטער נימט איבער דען פאלל איין פראָטאָקאָלל אויף, פערהאָרט דאנן דען מוהל, רעשפעקטיווע דיא העבאממע אונד נאָך צוויא אנדערע גלויבווירדיגע צייגען. דיא פאָן

אנערקאנגט פיינע סאלידע האארבייטען אונד דענגאך בילליג!

שיוטערס

ווינטערס עקסטרא מענטעל:
האאר פאן 3 ביז 6 פל.
העررען- אונד דאמען-פעررקען
פיינע אונד בילליגסט!

האארצאפפע
ווינטערס, עקסטרא מענטעל האאר, 80 צענט. לאנג פאן 1 ביז 3 פל.
גליכלאנגע עקסטרא האארצאפפע, 60 ביז 100 צענטים.
לאנג פראכטפאלל שאן פאן 2.50 ביז 7 פל.
אללעס אין גראסטער איטוואהל.
אויסגענאנגענעס האאר ווירד צור אנפערטיגונג פאן צאפפען אדער זאנסטיגן בידלינסס אנגענאמען.
אלטע שיטער ווערען איך דאס שאנסט ע אונד בילליגסטע יעגאוויס.

י. לאווענבייין,
פאבריקאנט אונד האוהאנדלער, בודאפעסט, VII. בעז. שטאדטפאסס (פריהער קרייזע פעלדגאססע) 4,n.
נאכסט דער שטעדטישנשאדטער קירכע.
פראווינצאויפטראג פראמפט אונד רעללי פע-נאכנאהמס. — — מיינע פאסט-אדרעסס:
I. LÖWENBEIN,
Budapest, VII. Bez., Csányigasse 4,n.

אום באלד אנפאללענדע פראגע בעסטענס צו עמפפעהלען

פיר מאנגלווידריגע.

ווער דאס אונד וכער דאס לאסטיגע מאנגלווידריגע בעווייסט, גאן ווירד, נעמסט דען אללגעמיין בעלעבטען אז. בעזיהטעס

ק. פאט. מאנגקראפט-ריקעהר,

וועלכער נאך אויסשפיכען דער עקסטן מדריגע, אויפאר-מאטען אין וכערע הויפטשפעל איז. דערווייל איז צו האבען בייס עיציינער

Leopold Kann, Budapest, Waitznerboulevard 66.

אדער אין דער אפאטהעקע יאנעס פ. מאראן אונד אין אללען גראסערען שפעצעריהאנדלונגען. — פרייז אינער פראשע 60 קר.

קארל הערבסטער,

מעכאניקער אונד גאסמאשינען פאבריקס-נידערלאגע,

בודאפעסט, מאלרסרינג נו. 3.

הויפט-שעפ הייז.

עפפעהלט דיא נייעסטען פאטענטירטען קאזיער-לכפפ האך-מאשינען, אינשטרומענטען פיר ווערע הויזהאלטונג, אייזע ייער-פער אחנע אנשטרענגונג דער אינען אין איינע ששינדע 60—100 שאנ-סטע קנאפפלאכער פערפערטיגט ווערדען קאנען. פערנער גאבע איך אויסוואהל אין אינגאר וזהעלער ווזואן פיר הויזעבראוך, זא וויא אויך פיר מאנגער, אונד דאמענשניידער אונד שוסמאכער. אינגאר-הייע, ווגער-אנ-גער-פלאסטיק אונד שטיקמאשינען, הויפט-רעפאראטור-ווערקשטאטטע פיר אלדע נאטשענגען נאהמשינען אונטער 5 פלאדינער נאראנטיע. פערקייפ נעגען ראטען צו פל. 1.25 פער וואכע אדער פל. 5 פער מאנאט. — אדרעסס:

Karl Herbster, Budapest, Karlsring Nr. 3.

Schul- und Schweizer Reisszeige

in zweckmässigen Zusammenstellungen, nach Angabe von Fachmännern, zum Preise von fl. 2 bis fl. 20, empfehlen für das beginnende Schuljahr

CALDERONI & COMP.,

Budapest, Ecke der Waitzner und Deákgasse.
Illustrirte Preiscourante stehen franko zur Verfügung.

וועגען מאסענדעמאלירונגען

עבענערדינגס 1. אונד 11. שטאקק האהער הייזער פערקויפט איך

שטוינענד בילליג

ביימאטעריאל, דאכשטוהלדעלן, דיפפעל-ביימע, ברעטטער, לאטטען, מעהרערע הונ-דערט דאפפעלטע אז. איינמאל פענסטער מיט אז אחנע שמאלעטען, מעהרערע הונדערט ציממער-קוכען-, שפייז-, טאפעטען אונד סאלאנ-טהירען, אין אונד אויסוואנדיגע נעוואלב-טהירען, גאנגס אונד פענסטער-גיטטער, ברונגען מעלהיימער-פלאסטען, טהארע אונד איבערהויפט אלדע אים ביימאגע איינשלאגענדע אישיקעל.

Näheres in meiner Bautischlerei und Baumaterialien Hauptniederlage

J. SOMMER,

Budapest, VI., Waitznerstrasse 51.

פראמעסען

אייך

וויינער קאמונאל-לאזע.

הויפטטרעפפער 200.000 גולדען א. ו. ו.
ציעהונג שאן אם 4טען אקטאבער 1886.
א פל. 3 אינקלוזיוו שטעמפעל.

3% אסטער. באדען-קרעדיט-לאזע,

הויפטטרעפפער 50.000 גולדען א. ו. ו.
ציעהונג שאן אם 15 טען אקטעבער 1886.
א פל. 1.50 אינקלוזיוו שטעמפעל.

ביי דער אם 14. אינוסט 1886 שטאטטגעהאב-טען ציעהונג דער אינג. פראמיען לאזע וואורדע דער הויפטטרעפפער פאן 150000 מיט איינער פאן אינם אויסגעגעבענען פראמעסס געוואנגען.

Wechselstube der Pester ungarischen
Kommerzial-Bank,
Budapest, Dorotheagesse Nr. I.

קוך-טרויבען

איבעראיים זיס. פער 5 קילא פאסט-קאיב 2 פל. פ. פאנקא נאך אללען אישען אפטעריייך-אונגארנס אז. דייטשלאנדס.

S. Spiegel, Budapest, Andrássystr. 16.

דיא נייעסטע ערפינדונג

איזט דאס נאך פראפעסאר בא-אנד איס אמעריקא נייפערבעפע-טע עלאסטישע ברוסבאנדעפאן פאליצער

וואהל פיר הערען אלס אייך פיר דאמען אונד קינדער, זעלבעס איזט אחנע פערען אים ווייגע נוטמ קונסטליך קאנשטרואירט אונד דאס דען צוזעקק, דאס עס זעלבסט דיא פערלאנגטע פרייזע אין קוריצעסטער צייט אין דיא גליכע לאנגע ברינגט.

דייזע: איינמאל 7—6 גולדען, דאפפעלטע 15—10 גולדען פיר קינדער אום דיא האלבע בוילליגע.

אין גראסס לאגער אין מוסטערשטיבען, לוסט-פאלטער בעשטאיינלאגען, נוטמ-ششرומפען, אונד אללע נוטמ-וואהרע אישיקעל. — ביי בריוכבאנדען בוסטע אנזיעבען אב דעקסט, לינקס אדער דאפפעלט, זא אייך דיא לייבווי שע.

MORITZ POLITZER, k. k. Bandagist,
Budapest, Franz-Deákgasse.

אתרוגים, לולבים, הדסים

ען גרויס עט ען דעטאיל הירעקט איס פארז נו. 3 א 30 קר., נו. 2 א 80 קר., נו. 1 א 50 ביז 2 פל. מיבחרים פאן 3—6—8 פל. ווידער-פערקויפער ערהאלטען דיא באט. אינגאלקיסטען ווערדען לוט איינקויפפריז גע-גען פראווזאן בעזאנדרס. ביי א פרוחציטונגער בעשטעל-לונג קאנן יעדער בעסטענס בעפרידיגט ווערדען. אם פערלאנגסלוסטען כ ש ר מיט גארנטיע צו האבען אין דער ספרים-האנדלונג

STERNBERG und COMP.
Budapest, Rombachgasse 16, Ecke Königsgasse.

שוטץ גגען כאלעראַ.

אין אלטעס, אללגעמיין בעקאנטעס אונד פאן ארצטליכען איישאריישאפטען בעסטענס עמפפאהלענעס מיט-טעל גגען דיא כאלעראַ איזט עכטער

באראוויטשקא (וואכהאלדער-בראנגטווין),

עבענזא ווירד קארנבראנגטווין צו וויישנגען אונד איינרייבונגען נעשוואכטער קאפערטהיילע מיט פאציגלוכעס עפפאנג אנגעווענדעט. — דיעזע בידדע מיטטעל זאלל-טען יעמצט אין קיינעס הויזע פעהלען. עכטער אבערלאנ-דער באראוויטשקא (וואכהאלדער-בראנגטווין), פינסטע אלטע וואארע פל. 1 פער פלעש-בוטעללע, עכטער קאר-בראנגטווין 45 קר. פער לייטע-בוטעללע צו האבען בייא

JAKOB KAUFMANN,
Budapest, VIII. Bez. Kerepeserstrasse Nr. 55.

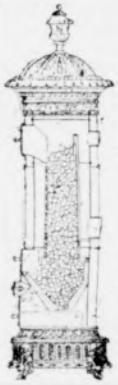

געגרינדעט 1825.

אפען אונד שפארהערד,

אפענטאפסען, קאחלענהארט ה. וויא איכערהויפט אללע נאטטענען

ווירטהשאפטס, הויס- אונד קיכען-איינריכטונגען

עמפפעהלט אלס בוילליגסט איינ-קויפפקוועללע

Makó Mihály,
vormals Jurenák P. Nachfolger,
Budapest, Karlsring Nr. 8.

☞ דאוועלכסט אויך דיא הויפט-נידערלאגע פאן פארהערד ווארפפערס.

כשר זעלבוויאדענגיעדערלאגע.

בעעהרט מיך אנצוצייגען, דאס איך דיא בעס-טען נאטטענגען זעלבוויאדען, נאמלוך: ווירטטע, שינקען, צונגען אונד פרוטא פראמי אין בעסטער קוואליטאט צו דען בילליגסטען אריגינאל פאבריקס-פרייזען בערעכנע. — פראוויינצאויפטראג ווערדען פראמפט אויסגעפיהרט. אכטונגספאל

F. NEUMANN, Budapest, Andrássystrasse Nr. 35.

פעטראלעאם-לאמפען אונד לוסטער.

ISIDOR HESZ, Budapest,
Niederlage: Grosse Kronengasse, Kirchen-Bazar, Gewölb Nr. 34.

עמפפעהלט ווייגע ריינע אויסוואהל פאן פעטראלעאם, טיש, אונד האנגעלאמפען, לוסטערס צו פאבריקס-פייזען. פינסטעס אמפעל. פעטראלעאם, קאוועל, אל, נעפרים, אונד נעפאהרלאן. ביי אבנאהמע פאן 5 קילא אויסוואהל פראנקא אנס הויז געשעללט.

MATTONI'S
GIESSHÜBLER
reinster Säuerling
SAUERBRUNN

bestes Tisch- und Erfrischungsgetränk,
erprobt bei Husten, Halskrankheiten,
Magen- und Blasenkatarrh.

Heinrich Mattoni, Karlsbad und Budapest.

* (דאס טעגעטטהאָף־דענקמאל) ווירד היינטע אין וויען, אין אנוועזענהייט זר. מאיעסטאט, מעהרערער מיטגליעדער דעס האָפעס אונד פיעלער האָהען ווירדענטראגער, ענטהיללט. ווילהעלם פרייהערר פאָן טעגעטטהאָף, אָסטערייכישער אדמיראל, וואר אים יאהרע 1827 צו מארבורג (שטייערמארק) געבאָרען. אם 9. מאי 1864 מאכטע ער זיך דורך דאס זעעגעפעכט ביי העלגאָלאנד (וועלכעס צו ענגלאנד געהאָרט) אונד אם 20. יולי 1866 דורך זיינען ביי ליססא איבער דיא איטאליעניזשע פלאָטטע ערפאָכטענען גלאנצענדען זעעזיעג בעריהמט. ער שטארב אים יאהרע 1871 אלס אָבערבעפעהלסהאבער דער אָסטערייכישען מארינע.

* (אנטיסעמיטען־שקאנדאל אים וויענער שוואורגעריכטסגעביידע.) פאָר דעם וויענער שוואורגעריכטע פאנד זייט איניגען טאגען געגען דען דאָרטיגען וויינהאנדלער מאָריטץ העללער אונד איינען געוויססען גרינבערגער איינע שלוספערהאנדלונג וועגען בעטרוגעס שטאטט. דיא ביידען אנגעקלאגטען ווערדען בעשולדיגט, פערשיעדענען פערזאָנען — אונטער דעם פאָרוואנדע, זיא דורך פראָטעקציאָן פאָם מיליטאר בעפרייען צו קאָננען — גראָססערע בעטראגע הערויסגעלאָקקט צו האבען. דען אומשטאנד, דאסס דיא ביידען אנגעקלאגטען צופאלליג יודען זינד, האבען נון איניגע אנטיסעמיטען צו איינער שקאנדאלסצענע בענוטצט, איבער וועלכע פאָלגענדעס געמעלדעט ווירד: איין געוויססער דר. פעטער ערלער פ. אבערלייטהנער, דער זיך מיט איניגען אנטיסעמיטען — דארונטער רייכסראטהסאבגעאָרדנעטער פראָפעססאָר פיינגל — אין דעם קאָרידאָר דעס שוואורגעריכטסגעביידעס בעפאנד, ריעף מיט שרייענדער שטימע: „דיא יודען זינד אללע בעטריגער אונד געהאָרען אללע הינהער אינס קרימינאל!" איינער דער בעשאדיגטען אים פראָצעססע, איין יודע, שטעללטע אבערלייטהנער וועגען דיעזער איסערונג צור רעדע, וואָריף דיא אנטיסעמיטען אין גראָססעס געשרייא ערהאָבען. אבגעאָרדנעטער פיינגל שריע: „וואס לארמען דיא יודען זא, אלס אב זיא אים טעמפעל וואָרען!" נון שטייגערטע זיך דיא ענטריסטונג, דיא געפאנגענהויזוואכע מיסטע איינשרייטען, מאן ריעף דען אנטיסעמיטען צו: „דאס איזט איינע אבשייליכע פייגהייט. אין בבישעס בענעהמען!" דער לארם פערפפלאנצטע זיך דאנן אויף דיא שטראססע. דא קאם איין וואכמאנן הינצו אונד ארעטירטע איינען דער שקאנדאלמאכער. פיינגל ערקלארטע, אויף דיא וואכשטובע ניכט מיטגעהען צו וואָללען. מאן זאגטע איהם, דאסס ער פריי זייא אונד נור אים אנטיסעמיטישען „רעפאָרמפעראיין" מיטה האבע. דאס שענירטע איהן אבער ניכט, ער מאכטע זיך אונבעמערקט אויס דעם שטויבע. מיט שוועיער מיהע געלאנג עס דער וואכע, דיא מענשענאנזאממלונג צו צערשטרייען.

* (פראָסט.) אין פרעסבורג אונד סעגעדין וואורדען דיעזע וואכע מארגענפראָסט אונד רייף בעאבאכטעט, וועלכער נאך דען פאָרהערגעגאנגענען הייסען טאגען גאנץ אונערוואַרטעט קאם. — אָ, ווענן וויר אויך היער אין דער הויפטשטאדט איינען טיכטיגען פראָסט בעקאממען, דאס דער כאָלערא־באצילליס גרינדליך ערפריערען מאכטע! — אים גאליצישען שטאדטכען זאביע האט עס פאָרגעסטערן געשנייט. דיא אבהאנגע דעס קארפאטהענגעבירגעס זינד גאנץ מיט שנעע בעדעקקט.

* (ווידער איינע גאליצישע שטאדט אבגעבראננט.) אין דער נאכט פאָן דיענסטאג אויף מיטטוואָך איזט אין דער גאליצישען, פאָן פיעלען יודען בעוואָהנטען בעצירקסשטאדט האליטש איין פייער צום אויסברוך געקאממען, וועלכעס דרייהונדערט הייזער איינאשערטע. געסטערן שטאנדען נאך פיעלע געביידע אין פלאממען. עס הערשט דאָרט גראָססעס עלענד. מעהרערע הונדערט פאמיליען זינד אָבדאך־ אונד בראָדלאָז. פיר דיא אבבראנדלער ווערדען בערייטס געלדזאממלונגען איינגעלייטעט.

בריעפע דער רעדאקציאָן.

אן דיא העררען מ. יו. אין מ.־סיגעט, מ. ש. אין באקעו, וו. ה. היער, ה. נ. אין דעבריעצין, ד. ה. אין פרעסבורג אונד נ. ל. אין קלויזענבורג. זאָ גערעכט איהרע ענטריסטונג אויך איזט, קאָננען וויר דיא אונז איינגעשיקקטען ערקלארונגען דאָך ניכט פעראָפפענטליכען. הערר ע ה ר ע נ ט ה י י ל איזט ערסטענס אונזער קאָנקורענט, צווייטענס איזט עס בעקאנט, דאס וויר מיט איהם אהנעהין ניכט אויף פריינדשאפטליכעם פוסע לעבען. וואס זאָללען פעראָפפענטליכונגען דען שיין פערזאָנליכער ראבעריוסט נעבען ווירדע. ערקלארען מיססען וויר איהנען יעדאָך:

דאס וויר דיעזע געגען תלמידי חכמים, צדיקים וגאוני ארץ אשר מפיהם אנו חיים געריכטעטען עבענזאָ אונגערעכטפערטיגטען אלס שאָנונגסלאָזען אנגריפפע אונד פעראכטונגען ניכט נור ניכט גוטהייסען, זאָנדערן אויפס ענטשיעדענסטע פערדאממען. ווענן וויר פאר דען מנהגי הדור ניכט עהרפורכט אונד אכטונג בעקונדען, ווענן וויר דיעזע אָפפענטליך לאסטערן אונד בעשימפפען, וואס איזט דאנן פאר פערלײמדונג אונד פעראכטונג געשיטצט, וואס איזט דאנן הייליג פאר אונזערען אויגען?! ניין. דיא סיגעטער אנגעלעגענהייט האט דורכאויס קיינען אנלאסס צו זאָלכען עמפאָרענדען אויסלאססונגען (בעזאָנדערס איבער שאָן דאהינגעשיעדענע אויטאָריטאטען) געגעבען.

דיעזעס מיססען וויר ערקלארען, דאס — וויא זיך דער סיגעטער קאָררעספאָנדענט ריכטיג אויסדריקקט — עס ניכט דען אנשיין האבע, כשומע בעלבון וכו' ומחריש.

עהרוו. העררן ראבב. י. ה. ר. אין ערמיהאליפאלווא. ביז צור שטונדע איזט מיניסטעריאום נאָך ניכט בעשטאטיגט. זאבאלד דיעס געשעהען ווירד, ווערדען וויר זיא אין קעננטניסס זעטצען.

עהרוו. העררן ראבב. י. וו. אין קיש־אויסאללאש. ווענן דיא בעטרעפפענדען אנדערסוויא, וויא זיא וואָהנען, קיינע קולטוסשטייער צאהלען, דאנן מיססען זיא דאָרט צאהלען, וואָ זיא געשאפטע האבען, זאָנסט ניכט.

עהרוו. העררן י. ה. אין ביסטריטץ. 1. אים בעצירקע איינעס אנדערען ראבבינערס דירפען זיא נור דאנן איינע טרויאונג פאָרנעהמען, ווענן זיא היעצו פאָן דעם דאָרטיגען ראבבינער (מאטריקעלפיהרער) דעלעגירט ווערדען. 2. דער גאליצישע ברייטיגאם מוס פריהער 6 וואָכען ביי איהנען געוואָהנט האבען, בעפאָר ער זיך דאָרט מיט איינער אונגארישען בראוט טרויען לאססען קאנן. 3. דעם בעטרעפפענדען בראוטפאאר בראוכען זיא ניכטס אלס דען פערקינדיגונגסשיין צו איבערגעבען, וואָ, אונד דורך ווען דיא טרויאונג געשיעהט, דאפיר זינד זיא ניכט פעראנטוואָרטליך. 4. איינע בעשטיממטע טאקסע היעפיר גיבט עס ניכט.

העררן ע. מ. אין סאבראנץ. ביטטע, שיקקען זיא יעדענפאללס דען ארטיקעל איין.

העררן ב. נ. אין ק. דיא איינגאבע דער דורכפיהרונגסקאָממיססיאָן איזט ביז היינטע נאָך ניכט ערלעדיגט. ערוואַרטען וויר דאס בעסטע.

העררן מ. ל. ש. אין סעטשען. דיא אדרעססע דער „קולטוסבעאמטענצייטונג" לויטעט: קאַרלסרינג נומ' 7. — בעציגליך דער אנדערען אנפראגען: ביזהעריגע ניכט געאייגנעט, פיעללייכט אנדערע.

„זה שמי לעלם". איהנען שיינט דיא פאָן דער היעזיגען אָרטהאָדאָקסען דורכפיהרונגסקאנצלייא דעם מיניסטעריאום אין זאכען דעס שרייבענס אם שבת אונטערברייטעטע דענקשריפט, וועלכע אין אונזערעם בלאטטע אבגעדרוקט וואר, ניכט בעקאנט צו זיין. עס איזט צו האָפפען, דאסס דיעזער שריטט דען געווינשטען ערפאָלג ערציעלען ווירד.

העררן ש. פ. אין קריסטאלין. וויא אָפט געשעהט עס, דאס דיא „יידישע פעסטער צייטונג" אין רוססלאנד קאָנפיסצירט ווירד. פאסט יעדע נוממער אין דער פאָן רוססלאנד דיא רעדע איזט. וואס קאָננען וויר אבער טהון, דען רוססישען אבאָננענטען צו ליעבע. ווערדען וויר דאָך ניכט אנדערס שרייבען, אלס וויר עמפפינדען.

אונד אימטער בראך דיא עמפאָרונג וויעדער אויס. — דיא ענגלאנדער נאהמען זיך דער בעדראנגטען שפאניער אן. וועללינגטאָן קאם איהנען צו הילפע, אונד איהם געלאנג עס ענדליך נאך זעכס יאהרע איינעס בלוטיגען קריעגעס דיא פראנצאָזען אויס שפאניען גאנצליך הערויסצושלאגען. דיעזער קאמפף צייכנעטע זיך דורך גרויזאמקייט אויס. דיא שפאניער, ערביטטערט איבער דיא פראנצאָזען, וויל דיעזע אָפט אויס בלאָסעם מוטהוויללען זענגטען אונד בראנגטען, דאס קאָרן צערטראטען אונד דאס פיעה טאָדטעטען, וואָרען ניכט צופריעדען, דיא געפאנגענען צו טאָדטען, זאָנדערן דיא מארטערטען זיא צום טאָדע דורך אויסרענקונג דער גליעדער, דורך בראטען איבער לאנגזאמעם פייער אונד אנדערע אבשייליכקייטען.

איטאליען געהאָרכטע נאפאָלעאָן נון גאנץ, ביז אויף העטרוריען אונד דען קירכענשטאאט. העטרוריען נאהם ער דעם יונגען קאָניגע אונד זיינער מוטטער, איינער שוועסטער פערדינאנדס, אָהנע אומשטאנדע וועג, בעפאָהל איהר, נאך שפאניען צו געהען אונד פערשפראך איהר איינע ענטשאדיגונג, דיא זיא ניע ערהיעלט. ראָם אבער ליעס ער אים פעברואר 1808 בעזעטצען, האב דאנן דיא וועלטליכע מאכט דעס פאבסטעס גאנץ אויף, ליעס דען אלטען פיוס VII., דער איבער אללע, דיא איבער דען קירכענשטאאט געוואלט געאיבט, דען באנן אויסגעשפראָכען האטטע, אם 6. יולי 1809 מיטטען אין דער נאכט מיט געוואלט פאָרטפיהרען אונד צוערסט אין גרענאָבלע, דאנן אין סאוואָנא אין איטאליען אלס געפאנגענען פערוואהרען.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

פאָלליעטאָן.

סולטאן אונד קרעמער.

היסטאָרישער ראמאן אויס דער געשיכטע דער טירקייא.

(13־טע פאָרטזעטצונג.)

„א העררי" זאגטע דער גראָסוועציער ווייטער, „דיעס איזט קיין גוטעס צייכען פיר אונס אונד ווענן דיא דעם ראטהע דיינער קנעכטע געהאָר שענקען וויללסט, זא אָרדנע איינען פייסט אונד בוסטאן שטאטט דעם פעסטעס אן, דענן שלימסטע טאגע צעהען פיר שטאמבול הערין. פיינדעסוואָרט ערטאָנט אן אונזערען גרענצען, פאָן דען אופערן דעס טונא (דאָנוי), פאָן דען געוואסערן דעס פראַטה אונד פאָן דען בערגען עריוואנס, זאָוויא פאָן דער וויסטע דער אינזעלן הער, אונד ווענן יעדער מוזעלמאן צעהן האנדע האטטע, קאָמטע פיר יעדע איין שווערט, אום דאס רייך דאמיט צו פערטהיידיגען. צירנע מיינעם גרויען בארט אונד בעשטראפע מיך אָב מיינער פערוועגענהייט, אבער איך זעהע שטאמבול אין פלאממען געהיללט. זאָ אָפט דאסעלבסט צו איינער פעסטליכקייט בעלייכטעט ווירד, אונד ערשראקקען רופע איך דיך אונד דען פראָפעטען אן: העלפעט!"

סולטאן אחמעד לאכעלטע פאָרטוואהרענד גנאדיג, זיינע שטיממע וואר זיסס וויא האָניג, אלס ער אנטוואָרטעטע: „ניכט וואהר, וואקקערער איבראהים, דוא האסט איינען זאהן נאמענס אבער, דער דאס פיערטע יאהר בערייטס צוריקקגעלעגט האט? אויך איך האבע איינע טאכטער נאמענס עמינאה, דיא בערייטס דרייא יאהרע צאהלט. ביי מיינער זעעלע זיים געשוואָרען, דאס איך דעם פראָפעטהען שווערט ערסט אומגירטע אונד דיא פאהנע דער געפאהר ערסט ערגרייפע, ווענן איך דיא ביידען מיט איינאנדער פערהייראטהעט האבע. שאָן זייט לאנגער צייט זינד זיא פיר איינאנדער בעשטיממט אונד דיינע צוגעהעריגען פערדיענסטע ערהייען איינע בעשטיינונג איהרער פעראייניגונג. איך גלאָבטע דיעס מיט איינעם איידע דער סולטאנין אסמעקי אונד צוריקקציעהען קאנן מאן ניכט, וויא עס דיא אונגלייביגען פיערנבעשטער טהון. דיא, ווענן זיא איינען אייד אָדער איין געלאָבניס לייסטען, דיא וואָרטע פערקעהרט הערזאגען אונד דאנן מיינען, איהרעס שוואורעס ענטבונדען צו זיין. איינעם גלייביגען שטעהט דיעס ניכט אן. איך האבע דאס פעסט צו פעראנשטאלטען פערשפראָכען אונד איך וויל, דאס עס זיך פראכטיג געשטאלטע."

איבראהים שטיעס איינען זייפצער אוים אונד דאנקטע שטיללע פיר דיעזען גנעדיגען בעווייז דער גראָסהערליכען גינסט. צוואר האטטע דיא פערלאָבונג נאָך פערשאָבען ווערדען קאָננען, דער בריוטיגאם צאהלטע יא ערסט פיער, דיא בראוט דרייא יאהרע.

„אללאה קעריים! מאָגע נאָפט דיינען שאטטען ניכט קירצער ווערדען לאססען, גראָסמאכטיגער פאדישאה!" ריעף דער גרייזע איבראהים. דיא האנד דעם גראָסהערן קיססענד, פערליעסען ביידע דען זאאל.

טריווינג שפראך ביים טהאָרע דעם סעראילס אנגעקאָממען דער אבערמופטי צום גראָסוועציער:

„עס וואָרע בעססער, געוועזען, ווענן וויר ביידע ניכט גרויא געוואָרדען וואָרען!"

דער געבורט קענטניסס האבען. דיא אקטען לייטעט דאנן דער שטוהלריכטער צום וויצנעשפאן, דיעזער איבערשיקקט זיא דעם קולטוסמיניסטעריאום, וועלכעם דאנן דען בעטרעפפענדען מאטריקעלפיהרער דורך איינע מיניסטעריעללע פעראָרדנונג אויפפאָדערט, דיא געבורט נאכטראגליך איינצוטראגען. דערזעלבע פערצייכנעט דאנן אין דער רובריק „בעמערקונג": „דיעזע געבורט איזט אויף גרונדלאגע דער מיניסטעריעללען פעראָרדנונג, צאהל זאָ אונד זאָ, דאטום זאָ אונד זאָ, נאכטראגליך איינגעטראגען וואָרדען." דער מאטריקעלפיהרער איזט אבער אויך פערפפליכטעט, ווענן ער פאָן זאָלכען געבורטען (עווענטועלל אויך עהעשליעסונגען אונד טאָדעספאָללען) קענטניסס ערהאָלט, דיא נאכטראגליכע איינטראגונג אויף דעם היער בעצייכנעטען וועגע צו אורגירען.

* (דיא פרעסבורגער קאָנגרעסלער ביים מיניסטערפרעזידענטען טיסא.) מיניסטערפרעזידענט טיסא ערטהיילטע פאָרגעסטערן אום אנלאסס דער עראָפפנונג דעם נייען פרעסבורגער טהעאטערס אין פרעסבורג, דיא דארטיגע איזראעליטישע קאָנגרעסגעמיינדע בעאיילטע זיך, אן דען מיניסטערפרעזידענטען איינע דעפוטאציאָן צו ענטזענדען, דערען פיהרער, העררו דר. איגנאטץ דייטש, טיסא פערזיכערטע, „דאסס עס דאס פארטוואהרענדע אונד הויפטזאכליכע בעשטרעבען דער קאָנגרעסגעמיינדע זייא, דאסס דיא יודענשאפט אימער מעהר אונד מעהר זיך מיט דער אנדערסגלייבינגען בעפאָלקערונג פערשמעלצע." דאס קריעבערישע דיעזער פערזיכערונג, מיט וועלכער דעם מיניסטערפרעזידענטען זאָציזאגען דער זעלבסטמאָרד דער יידישען נאציאָן צו פיססען געלעגט ווארדע, קעננצייכנעט זיך פאָן זעלבסט. דיא קאָנגרעסלער, אונד מיט איהנען אללי דיעיניגען מאָדערנען יודען, וועלכע דיא האָכסטע גליקקזעליגקייט דאַרין ערבליקקען, דאסס דיא יודענשאפט אללעס ניכטיידישע נאכאפפע אונד אין דען אנדערען נאציאָנען אויפגעהע, זאָללטען זיך אן דען ווילדען בולגארען איין ביישפיעל נעהמען, דיא זיך מיט אללער קראפט געגען דיא פערשמעלצונג מיט איינער אנדערען נאציאָן שטרייבען. אונד דאסס דיא יודען איינע אלטערע רוהמרייכערע אונד פערעהרונגסווירדיגערע געשיכטע האבען, ווערדען וואָהל זעלבסט דיא — קאָנגרעסלער צוגעבען. דיעזע האבען אבער גליקקליכערווייזע ענטשיעדען פעך מיט איהרען עקספערימענטען. ביי דען יודען, דענען זיא פערויבערן, מיט לייב אונד זעעלע דעם יודענטהומע אנציהאָנגען, פינדען זיא וועניג אנקלאנג. אונד אב טיסא איינע פערשמעלצונג דער יודענשאפט מיט דער אנדערסגלייבינגען בעפאָלקערונג ערנסט נימממט, מאכטען וויר בעצווייפלען. ער איזט צו פיעל שטאאטסמאנן, אום דיא מאָגליכקייט איינעס זאָלכען פאללעס אויך נור צו פערמוטהען.

* (צום ראבבינער פאָן קליינוואַרדיין) ווירד — וויא וויר ערפאהרען — אללער וואהרשיינליכקייט נאך דער געגענוואַרטיגע ראבבינער פאָן נאַראַדוואַר הרב המה"ג ר' יעקב ש"ק, זאָהן דעם ריהמליכסט בעקאננטען אבערראבבינערס פאָן מאַקאָ ערוואָהלט ווערדען. דער אלטעהרווירדיגען יידישען געמיינדע אין קליינוואַרדיין, וויא דעם יונגען אויסגעצייכנעטען ראבבינער ווינשען וויר צו דיעזער וואָהל פאָן הערצען גראַטולירען.

* (ד"ר ן־וואהל.) וויא אונס מיטגעטהיילט ווירד, וואורדע הרב המאה"ג וכו' מוהר"ר יצחק איזיק שטערן נ"י בן הרב הצדיק מוהר"ר מרדכי שטערן נ"י מק"ק סאנטא, נין ונכד של הרב הגאון בעל שערי תורה זצוק"ל, מיט גראָסער מאַיאָריטאט צום רב אן דער אָרטהאדאָקסענגעמיינדע צו מישקאלץ געוואָהלט. דער געוואָהלטע איזט דער שוויעגערזאָהן של הרב הג' המנוח מו"ה שלמה זלמן ברין זצ"ל שהיה אב"ד דק"ק זוטנאָק אונד האט דאָרט מעהרערע יאהרע הינדורך איינע ראָסע ישיבה געפיהרט והרביץ תורה בישראל. ער איזט בעזאָנדערס מפורסם וועגען זיינעם בקיאות אונד חריצות אונד האטטע צו זיינעם 18-טען לעבענסיאהרע התרת הוראה מגדולי הדור.

* (אלס נאך דיא יודען אין אונגארן קיינען גרונדבעזיטץ ערווערבען דורפטען) וואורדע איהנען דיא ערביאינג איינעס איזר. שפיטאלס אין בודאפעסט נור אינטער דער בעדינגונג געשטאטטעט, דאסס דער גרונד, אויף וועלכעם דאס קראנקענהויז שטעהט, נאך אויפלאססונג דעם לעטצטערען ווידער דער שטאטבעהאָרדע איבערלאססען ווערדען מיססע. נון ווירד היער אין נייעם יידישעם שפיטאל געבויט אונד דיא היזיגע איזר. געמיינדע וויללל דען גרונד דעם אלטען שפיטאלס פערווערטהען. וועסהאלב זיא זיך אן דאס מיניסטעריאום מיט דער ביטטע ווענדעטע, דיעם טהון צו דירפען. דאס מיניסטעריאום שיקקטע דיא בעטרעפפענדע ביטטשריפט דעם מאגיסטראטע צו; דער געסטערן בעשלאָססען האט, אין דער נאכסטען געמיינדעראטהסזיטצונג דיא אינגילטיגקייטסערקלארונג דער פאָר דעם יאהרע 1848 דען יודען אויפערלעגטען בעדינגונג צו בעפירוואָרטען, דא זיט דיעזער צייט דיא אללגעמיינען פערהאלטניססע אונד געזעטצע זיך וועזענטליך געאנדערט האבען אונד געראכטער געוואָרדען זינד.

* (דיא כאָלערא.) דיא לעטצטען טאגע האבען ליידער קיינע בעססערונג געבראכט. פאָן דיענסטאג מיטטאג ביז מיטוואָך מיטטאגס זינד 57 פערזאָנען אין דער כאָלערא ערקראנקט אונד 11 געשטאָרבען*). פאָן מיטוואָך מיטטאגס ביז דאננערסטאג מיטטאגס קאמען 50 ערקראנקונגען אונד 20 שטערבעפאָללע פאָר. אים גאנצען זינד פאָם 12-טען ביז צום 24. סעפטעמבער **245** פערזאָנען אין דער כאָלערא ערקראנקט אונד **74** געשטאָרבען. (זיעהע נייעסטעס.) דיא אָפפער געהאָרען צומייסט דען ניעדריגסטען פאָלקסשיכטען אן — אין ראאב אונד אנדערען אָרטען, וואָ דיא כאָלערא אויפגעטרעטען איזט, איזט זיא שטארק אין אבנעהמען בעגריפפען. האָפפען וויר, דאסס דאס אויך ביי אונס אין פאָלגע דעם איינגעטרעטענען רעגענס אונד דער קיהלען וויטטערונג, באלד דער פאלל זיין ווירד.

(דאס באַשעט באסניענס אונד דער הערצעגאווינא) פיר דאס יאהר 1888 ווירד — וויא פערלויטעט — מיט איינעם איבערשוסס דער איינגאהמען איבער דיא אויסגאבען אבשליעסען, זאָ דאסס דיא רעגיערונג עס ניכט נאָטהיג האבען ווירד, פאָן דען דעלעגאציאָנען איינען צושוסס פיר דיא פערוואלטונגסקאָסטען דיעזער פאָן אָסטערריך־אונגארן בעזעטצטען לאנדער צו פערלאנגען.

* (איינע ארטשאפט אין פלאמען.) דיא אָרטשאפט טאראָק־בעטשע שטעהט זייט געסטערן מיטטאגס אין פלאממען. ביז געסטערן אבענדס וואַרען דאָרט 80 הייזער ניעדערגעבראננט.

* (דער איטאליעניישע פרייוויללינע הונגערלייידער סוצצי.) פאָן דעססען פאסטענפראָבען וויר בעריישט בעריכטעטען, האט אין מאילאנד זיין דרייסיגטאגיגעס פאסטען, אינטער בעאבאכטונג פיעלער ערצטע, גלאנצענד צו ענדע געפיהרט אונד פאָרגעסטערן זייט דרייסיג טאגען ווידער דאס ערסטע פריהשטיקק צו זיך גענאָממען. דאס האט סוצצי מיט איינעם „וואנגערליקעהר" צו שטאנדע געבראכט. פאָן וועלכעם — וויא ער בעהויפטעט אונד אויך נאכוייזט — איינע טראָפפען צור זאטטיגונג פיר איינען פאללען מאגאט גענוגען.

*) דער דיעסבעציגליכע אויסווייז אונזערער מיטטוואָכנומער איזט אין איינעם טהיילע דעם בלאטטעס ניכט ערשיענען.

געשיכטע דער נייערען צייט.

(27-טע פאָרטזעטצונג.)

נון וואָרף נאפּאָלעאָן זיין אויגע אויף שפאניען. היער וואר קארל IV. (ענקעל פיליפפס V. פאָן אנזשו) קאָניג, איין האָכסט שוואכער מאנן, דער זיך גאנץ פאָן זיינער פרויא לייטען ליעס, אונד דיעזע ווידער פאָן איהרעם גינסטלינגע גאָדאָא. דער דען טיטעל פריעדענספירסט פיהרטע אונד זיך דורך זיין שאָנעס גיטאררענשפיעל פאָם נאָרדעלייטנאנט ביז צום אונאומשראנקטען מיניסטער עמפאָרגעשוואונגען האטטע. ער וואורדע נאטירליך פאָן דען שפאנישען גראנדען האַכליכסט בענידעט, דיא דען זאָהן דעם קאָניגס, דען פרינצען פערדינאנד פאָן אסטוריען, פיר זיך געוואננען. אינדעם זיא איהן צופליסטערטען, זיין פאטער וואָללע ניכט איהם, זאָנדערן דעם פריעדענספירסטען דען טהראָן צוווענדען. דיעזען צווייספאלט אין דער קאָניגליכען פאמיליע זאה נאפּאָלעאָן גערן אונד פאכטע איהן נאך מעהר אן. פלאָטצליך ליעס דער קאָניג אים אָקטאָבער 1807 זיינען זאָהן געפאנגען זעטצען, וויל, וויא ער זאגטע, דערזעלבע איהן האבע פאָם טהראָנע שטאָסען וואָללען. דיא וואהרהייט אבער וואר, דאסס דער פרינץ נור דען פריעדענספירסטען צו שטירצען דען פלאן געמאכט האטטע. דא נון דיעזער מערקטע, דאס דיא שפאניער זיך דורך זיין פאָרגעסען ניכט אירדע מאכען ליעסען, לענקטע ער ווידער איין, בעוואָג דען פרינצען, צווייא דעמיטהיגע בריעפע אן זיינע עלטערן צו אונטערשרייבען אונד דארין אום פערצייהונג צו ביטטען. דער אלטע שוואכע קאָניג בעגנאדיגטע איהן אונד דער האסס געגען דען פריעדענספירסטען ווארדע פאָן טאג צו טאג איינער. אינדעססען האטטע נאפּאָלעאָן אין אללער שטיללע זיינע הערהייסען אינריקקען לאססען, אונד עס פערלויטעטע, ער האבע דיא אבזיכט, שפאניען דעם קאָניגע קארל צו נעהמען, דער נאך אמעריקא אויסוואנדערן וואָללטע*); אונד אלס נון ווירקליך דער האָף אין אראנזשועץ אנשטאלטען צו איינער רייזע טראף, בראך פלאָטצליך איין פירכטערליכער פאָלקסטומולט אם 18. מאַיין 1808 אויס, גאָדאָא ווארדע פאָם פאָלקע פאסט ערמאָרדעט אונד נור דאדורך געררעטעט, דאס דער פרינץ פאָן אסטוריען, דורך זיינע מיטטער פוספאללינג געבעטען, איהן אין שוטץ נאהם. זיין פאלאסט ווארדע צערשטאָרט. דער ערשראָקקענע קאָניג ענטזאגטע צו גונסטען זיינעס זאָהנעס דעם טהראָנע. דען נון דיעזער אונטער דעם נאמען פערדינאנד VII. בעשטיעג, אונד אללעס פאָלק יובעלטע.

אבער אויך נאפּאָלעאָן וואר פערגניגט; דענן נון גאב עס פערווירונג. ער ליעס מוראט מיט איינעם העערע ביז מאדריד פאָררויקקען אונד דעם אלטען קאָניג צוזעטצען, דיא טהראָנענטזאגונג פיר געצוואונגען צו ערקלארען; דעם יונגען אבער ליעס ער זאגען, ער ווירדע באלד זעלבסט נאך מאדריד קאָממען, אבער גערן זעהען, ווענן איהם פערדינאנד ענטגעגענקאמע. דיעזער רייזטע זאָגלייך אב; דא ער איהן אבער ניכט אונטערוועגס טריפפט, זאָ איבעררעדען איהן זיינע פראנצאָזישען בעגלייטער, ביז באיאָנן אין פראנקרייך, וואָ נאפּאָלעאָן וואר, צו געהען. היער עמפפאָנג איהן נאפּאָלעאָן פריינדליך, אום איהן זיכער צו מאכען; דאנן אבער פערלאנגט ער, דאס ער אויף דען טהראָן פאָן שפאניען פערציכטע. דיא בורבאָנס האטטען אויפגעהאָרט צו רעגירען. אלס פערדינאנד זיך ווייגערטע, לאססט ער אויך דען אלטען קאָניג נאך באיאָנן קאָממען, דער דיא טהראָנענטזאגונג נאכמאלס פיר געצוואונגען ערקלארט אונד זיינע רעכטע אן נאפּאָלעאָן אבטריטט. דעם יונגען קאָניגע ווירד נון מיט דעם טאָדע געדראָהט, ווענן ער דיעס ניכט אויך טהוע. ענדליך ענטשליעסט ער זיך דאזו; פאטער אונד זאָהן ווערדען נון נאך פראנקרייך אבגעפיהרט אונד דאָרט אן פערשיעדענען אָרטען געפאנגען געהאלטען.

*) אין דער טהאט האטטע קארל VI. נור דיא אבזיכט, אויף דען קאנארישען אינזעלן זיכערהייט צו זוכען.

נאפּאָלעאָן ערקלארטע דארויף זיינען ברודער יאָזעף צום קאָניג פאָן שפאניען אונד ערטהיילטע דאגעגען נעאפעל זיינעם שוואגער מוראט, דעססען לאנד (גראָססהערצאָגטהום בערג) ווידער איינעם זאָהנע דעם קאָניגס פאָן האָללאנד געגעבען ווארדע. אבער דיא שפאניער פיהלטען זיך איבער דיא אן איהרעם קאָניג געשפיעלטע פערראטהערייא פאָן גערעכטעם אונווילען ערגריפפען אונד פערוואַרפען דען איינגעדרונגענען קאָניג, זאָ פיעלע מיהע זיך דיעזער אויך גאב, דיא ליעבע דער שפאניער צו געווינגען. נור אינגערן האטטע ער דען שפאנישען טהראָן אנגענאָממען, ווייל ער דען ווידערוויללען דעם שפאנישען פאָלקעס פאָראויסזאה. שאָן אם טאגע זיינעס איינצוגעס אין מאדריד וואר דיא שטאדט וויא אויסגעשטאָרבען. עס בראך איין אויפרוהר געגען איהן אויס, דיא שפאניער גריפפען צו דען וואפפען אונד פיהרטען איינען וועכסעלפאָללען קאמפף געגען דיא פראנצאָזען. נאפּאָלעאָן שיקקטע זיינע בעסטען העערע אונד זיינע געשיקקטעסטען פעלדהעררען געגען דיא שפאניער, עס גלויבטע מעהר אלס איינמאל דאס לאנד שאָן בעצוואונגען